

СЫЙ БЕРИУ

Атлары аскер махтаулыкуну тарыхына кирликдиле

Россей Федерацияны Президенти Владимир Путинни Указы бла Мурат Абазовоков бла Руслан Тажумачев аскер эмда къулулук борчларын толтура туруп жанларын амагъанлары, жигитлик, батырлык да этгенлери ючюн Кишиликни ордени бла сауғалангандыла, ёлгенден сора.

Ол къырал сауғаланы КъМР-ни Башчысы Казбек Коков Жигитлини койорлерине ёмюрлюк саклауға бергенди. Анга аталгъан тобешиу Бахсан муниципал районун администрациясында болганды. Жигитлини журметлеуге КъМР-ни Правительствовосуну Председатели Мусусланы Алий, аны биринчи орунбарсарлары Мурад Куниев бла Сергей Говоров, Бахсан муниципал районуну бла Бахсан шахар округуну жер-жерли администрацияларыны башчылары

Артур Балкизов бла Чачим Мамаев да келген эдиле.

«Ала, Ата журтубузуну къоркъуусузлугуну къорулай, аскер борчларын бет жарыкы толтургандыла, намысларын тошюрмегендиле. Миномет расчёту командири тамата сержант Мурат Абазовоков Кишпек элденди, санструктор кичи сержант Руслан Тажумачев а Куба-Табдан. Жигитлерибиз бла ехтемленебиз. Аланы жууклары эмда ахулары бла бирге бушуу этебиз. Батыр аскерчилини атлары жюреклерибизде сакланарыкъдыла, жигитликлери уа Къабарты-Малкъарны бла Россейни аскер махтаулыкларыны тарыхына кирликдиле», – дегенди республиканы Башчысы.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствовосуну пресс-службасы.

Промышленность

Кийимле тигиучю бёлюм ачылганды

Бахсандагы бизнес-инкубаторда «ВоенТекстильПром» компанияны жангы бёлюму ачылганды. Анга инвестиция халда 60 миллион сом чаклы бир бёлюмгенди. Биогенлюкде анда Бахсан районун элдеринден бла Бахсан шахардан 123 адам урунда.

Жангы предприятие бла КъМР-ни Башчысы Казбек Коков да шагырейленгенди. Ол аны оңучулары эмда ишчилери бла да тобешенди. Ёллай производство майданланы курауну магъанасы бек улуу болгъанын чертгенди. «Бизни борчубуз – бизнесге къырал болушлук беридуе, производствону айнытууга, жангы ишчи жерле курауға себеплик этидуе. Бек башы уа – «ВоенТекстильПром» биогенлюкде импортну алышындыруу эмда аскер кийимле чыгаруу бла бек керекли борчлары болурады», – дегенди.

Предприятияны курауған Аслан Аталиков регионуну оңучуларына инвестиция проекте тутхучулук этгенлери ючюн жюрек ырызаклыгын билдиргенди. Производствону айныргына эмда куч ала

барлыгына ашандырганды. Предприятие аскерге, полицияға, къушарчулукта бёлюме тигиуу бла коршеди. Шёндюго оборудование бла жалчытылганды.

«ВоенТекстильПромну» баш бёлюмюне «Авангард» деген тигиу фабрика салалады. Ол Нальчикдеди. Анда 500 адам урунда. Аны баш чехлеринден сора да, окутуу базасы да барды. Бахсандагы фабрикада да кийимле тигиуну усталыгына юйретирдикле.

Предприятие ишчилерини социал жумушларына да сакды. Медицина кабинети барды, хакъсыз ашатадыла, транспорт бла келтиредиле, медицина страхования, пенсияға ачка бёлюу, уруну отпуску, больничныйле дегенна социал жумушла тамаланладыла. Компания Атажукинода бла Бабугентде кадет школлага шефлик этеди, энчи аскер операцияға кыатышанлагыла болушды, деп билдиргендиле КъМР-ни башчысыны бла Правительствовосуну пресс-службасында.

ЮСОПЛАНЫ Галина кызарганды.

КЕНГЕШ

Газ бла жалчытыуну сорууларына къаралганды

Тюнеге КъМР-ни Башчысы Казбек Коков, «Газпром» ПАО-ну департаментини таматасы Владимир Марков эмда «Газпром межрегионга» ООО-ну баш директору Сергей Густов ишчи кенгеш бардыргандыла. Анда Къабарты-Малкъар Республикада 2021-2025 жыллада газ бла жалчытыуну эмда газ тартуу программасы кыалай толтурулганына къаралганды.

Белгиленгенча, 2022 жылда Терк районда эллини араларында газ ыз тартылып бошалганды, эсеплеуно оборудование да салынганды. Мындан ары газны ююшучю 9 станцияны игилендириге, газны басымын кебейтирма мадарла да этерге белгиленди. Элбрус районда комбинатха тартылдык газ ыз магъаналы объектледен бирине саналады. 2026 жылга республиканы газ бла толусунлай жалчытырга мурат этилди.

Ушакыны кезиунюнде газ ючюн телеуелени, кек олтулкуну къоркъуусуз хайырланууну юслеринден да сёлешингенди.

РФ-ни Президенти Владимир Путинни буйругууу бла Правительство социал газификацияны программасын болжалсыз этгенди. Анга социал учуредениланы да къошканды. Ол а бек магъаналды, нек дегенде миллет проектлени чеклеринде саулук саклауну бла билим беричюно объектлерины тынгылы ремонт этиле турады эмда жангылары да ишленедиле. Аллай объектледен бири – Дыгульбейдеги поликлиника – тюнеге газ ызга

къошулганды. Анга тынгылы ремонт этилгенден сора, жангы газ зборудование да салынганды.

Адамланы жер ююшлерине дерги газ ыз тартуу да андан ары бардырылады. 1572 юйге аллай мадар этилгенди. «Саулай Россейде болумгы къарасанг, ол аман керюмюдо тойюлдо, алай биз къолайсызлагыла, лютоталары болгъанлагыла да болушуну къошак мадарларын да зюгенбиз», – дегенди Казбек Коков.

КъМР-ни Башчысы Владимир Маркова бла Сергей Густова Къабарты-Малкъарга быллай магъаналы жумушда тутхучулук этгенлери ючюн жюрек ырызаклыгын билдиргенди, деп билдиргендиле КъМР-ни Башчысыны бла Правительствовосуну пресс-службасында.

МАДАРЫМЛЫКЪ

Алийни айраны

Бусагъатда тюкенлени къайсысына кирсент да, айранны тюрно-тюрноперин киресе. Хар бирбиз да аны кебизича сайлаубиз, сёз ючюн, мен а хабазны жаш Чеченланы Алийни айранын алычум. Анга бек койренгенбиз, ансыз чырт болламайбиз.

Алий биогенлюкде Шалушкада жашайды, ары Хабаздан кечгенди. Кеси малла тутканы бла къалмай, башхаладан да сют сатып алады. Юйюнде чехи барды. Айранны, сют башны, бишакъаны, хумузу жарашдырып сатады. Аланы тюкенде сайлап аладыла. Алий сютюно бла андан этилгенден ашарыкъланы юслеринден сагытла бла айтып турурга болуукду. «Тышыннан зат къошмайбиз. Тау жайлыкълада кырдык катхан заманда сютюно къалынлыгы 4,7 процентте жетеди. Гаммешники уа – 6,8 процентти тутады. Сютде адамгъа жаралуу 200-ге жуукъ микроэлемент барды. Аланы адамгъа хайыры бек улуу. Айран а адыны аш орунун тазалайды, къарт этичюно бактериаланы хорлап, аны ёмюрюк созады, дисбактериюзу жокъ этеди. Къойчула биледиле тауда ёген мошкерины ашагъан къолайны айран ичирип сют этучюлерин», – деп халарлайды предприниматель жаш.

Мен а гыпы айранны юсюнден да сорама. «Ол къошда бек журюидю. Аны къайнамагъан сютден этедиле. Тюнде гыпы бюртюкеле

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К.В. Коковну Россейни студентлерини кюню бла АЛГЫШЛАУУ

Журметли шүхкел! Сизни Россейни студентлерини кюню бла битеу журюемден алгышлаймай!

Студент жалла аманат чакылдыла, аланы юслеринден эсгериле битеу жашауубузда сакланганын турдыла. Ол заман излеуленди эм муратланы, къадалып окууну эм чыгармачылыкны, улуу планланы эм алчы оюманы кезиунюдо.

Жаш тейю кесини жерин табарна шёндюголю Россейде аслам олго бардыла. Ала бла толусунлай хайырлануға тийишлиди. Эсгизде болсун, сизни къайсы акыллыгыз да жашауға кийирлирге болуукду, кичюгёзюк-къарууугузуну сынартга амала да чексиздиле.

Бюгюн, къыралыбиз жангы чакыруулаға тобеген кезиунде, студент жаш кезиуню социал магъаналыгын буюн ёседи. Сизни хар бирбиз да Россейни къадарына юлюш къошмагъызын, оны тамбасын кёнюне жууплыгыгызны игилеуе бек магъаналыды. Къабарты-Малкъарны студентлери, заманын излемлене кёре, кёдалып биогенню билим алыкларына, керти профессионала эм патриотле болууларына, билимлерини, факультарын эм тирликлерини ёз республикабыз бла Ата журтубузуну игилигине деп хайырланарыкъларына ийнама.

Сизге саулуук-эсенлик, ырахатлык эм бийик жетишмеле тежейма.

Примёгма алыу

Излемлеге тынгылаганды, тийишли буйрукъла бергенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Коков инсанла бла төрели приёмун бардырганды. Республиканы таматасында болушлукуну къыйын жашау болумлагыла тошген къыйын хроникалы аурулары бла сабилери болгъан кёп сабилери юйюрге излегендиле. Асламызда ала жашау журтларын

игилендируу жаны бла сорууларын билдиргендиле. Дагъыда себеплик излегенлери санында Къабарты-Малкъардан мобилизацияға тошгенлени койорлери болгъандыла. Казбек Коков инсанланы излемленери жууалы органлагыла эс бурурга бюурганды, аланы толтурулганына ол кеси къарарыкъды.

Айбатпандыруу

Орамла тапандырыллыкъдыла

Къабарты-Малкъарда быйыл къайсы жамауат тийрелени тапандырырга болуугуну юсюнден къол кётюркууге Ытыр жаз башында 73 миңдеге артык алам къатышканды. Тийишли тизмеге ондот шахардан бла элден битеу да 27 объект кирген эди. Жамауат аладан омбешинин айырганды.

Алай бла Ытыр Нальчикде «Сиреневый бульвар» деген объект ишленирди. Ол Тарчоков аты орамда болуукду. Бахсан шахарда уа Ёмюрлюк отну къатында скверни тийресин жангыртуурыкъдыла. Дагъыда Терк шахарда, Тирныаузда эмда Аргуанда парклары тап халгыа келтирилдикле, Нарткъалада, Май эмда Прохладный шахарлада, Заковода, Курюжинеде эмда Бахсанёнонда скверле ишленирдикле. Чегемде жаяу журюкюл селургыа сойгенлеге

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Билдиргиу

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларыны эслерине

2023 жылда 31 январьда Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини кезиуню жылынуу болуукду. Ол 10 сагытда башланарыкъды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Устазын бла насийхатчыны жыпы 2 бет

Мурачаланы Лейла, «Элбрус регион колледжде» «Кыонак юйлене ишлери», «Аш хазырауучу» бёлюмлени производстволу мастери болуп, кесини сынамына, учирине жаш тейюно тошондорюп келеди.

«Шёндюго амаланы окуучуларыма билдирирге ашыкыганлай турама»

Маданият 3 бет

Музыканы энчи дуниясында

Нальчикде Къырал музыка театр ачылганын быйыл 27 январьда элли беш жыл болады.

Ыспаслау 4 бет

Жюрекни къозгъагъан такъыйкъала

Газетде билдиргенбизча, бараз кюн В.М. Коков аты Къабарты-Малкъар къырал университетде «Российская газетаны» сурат алычу корреспонденти Владимир Аносову «Донбасс-2022» деген сурат кермюно ачылганды.

Маданият

Нальчикке Кыргыз музыка театр ачылганы быйыл 27 январьда эли беш жыл болады. Аны биринчи артисттери Къабарты-Малкыр култура жарыкчандыруу училищеле КыМАССР-ни халкы артисти, балетмейстер Анатолий Проценко охчан хорореография бөлүмө окугъан студентте болгандыла. Ол адан хазырлаган балеттени кёргогътенди ала биринчи заманда: Л. Коганын «Лялюска», «Даханого», Б. Асафьевин «Бахчисарай фонтаны», П. Чайковскийн «Лебединое озеро», К. Каравени «Тропою грома» деген балети.

Болсада Музыка театры ачылууна уа Л. Коганын жангы балет спектакли хазырланган эди: А. Проценко либреттосуна кёре «Аминна» деген оюн.

Андан сора да, анда кеп классика операга къарагъандыла къараучула: Б. Мюллертин «Свадьба Фигаро», Р. Леонаваллонн «Паяцы», Ж. Бизени «Искатели жемуга» эм «Кармен» Музыка комедиялары бла мюзиклиени айтаанда уа, аланы араларында бек белгилиге бардыла. И. Штраусун «Летучая мышь» бла «Цыганский барон», И. Кальманн «Сильва», «Мистер Икс», «Фиалка Монмартра», Р. Гаджиевни «Кавказская пленница» эм башкала.

Музыка театр ачылганы «Кюноненден окугъан анда» РФ-ни, КъМР-ни да сыйлап артисти, жыры Жанатайланы Исмайыл ишлегенди. Тамам ол заманда ол Тбилисде консерваторияны вокал бөлүмүнө таусуп, кюн жыл да аскер култуурнун толтуруп кыйтан эди.

Биринчи кёре ол Вердини «Три виата» операсында Жермонну ойнаганды. Ол аны арысын сейрилик баритон аузы бла айтаанда, шумсуз болуп тынгылагандыла. Къараучулары эслеринде турган кеп оларга эки кёргогътенди Фамсууну Жанатайланы «Мотиль» операсын оюнган. Вердини «Риголетто» анда ол Риголетто партиясин бизни сахнада Жанатай улчу аруу киши айтмаганды.

Рахманиновун «Алексуна» ол керт чыгарылганы. Бизени «Искатели жемуга» операсында да Зургитин, Леонаваллонн «Паяцы» дегенинде Тоннун партияларын толтурганды сахнада. Дагында Штраусун «Летучая мышь», Легарын «Цыганская любовь» деген эм башка классика оперетталарды жырлаганды.

Ал кюнде окуна ары Анатолий Проценкуну сохтасы болуп, онеки жылдында аны классына жүргөн Милкандулан Антонина барганды.

Ол бизде биринчи балеринады. Анда оңерт жылдында Антонина Л. Коганын «Лялюска» деген миллет балетинде теспенди. Арта уа кеп ролында болганды. Кеси анда, сабилеге деп, «Колобок» жомаккы да салганды. Таулу кыз кёргогътен «Кармен» кёлени эслериндеги – сахнада жёлгери «Канатларын» оюнган эди. Отча, кызыл жыйрыккы Кармен. Ан дагында отуз балет партияда, он операда, алты жомаккыда теспенди.

Антонинаны баш иеси Юрий Кузнецов да Музыканын энциклопедиясына кыргызча бөлүмүнө киргенинен сора Елена башка жерлеге бара турурга да соймегенди, документтерин мында кюльрга излегенди. Алай бла буюндукте университеттин тёртөнчю курсунда билим ала турды.

Медицина узда окугъан тынч болмагъан ишине билебиз барыбыз да. Алай эсе да, таулу кызыккы, билим да ала, аны бла бирге «Лаборатория КДЛ»-де кечиги смечналар ишлеген да этеди. Бу лабораторияга уа кызыл жер-жерлеринден келтирдилен анализдени этерча материалланы.

Кече ишлеп, эрттеликке окугъа барган кыйын болгъанын жашырмай-ма. Алай кюндюз ишлесем, окуума ол тап болмайды, дерслерим жартылай кыалырга тошорикди. Аны себепли кече ишлегенимге, заманн тап юлешсенг, жетиширге да болды. Сора оным бар болса уа, солуган да этеме. Алай бла жангыдан кыруу алмам», - дейди ол кеси уа ушагыбызны кезиунде.

Китап окуса да, ол кесин солуганнга кергенинен сора Елена башка жерлеге бара турурга да соймегенди, документтерин мында кюльрга излегенди. Алай бла буюндукте университеттин тёртөнчю курсунда билим ала турды.

Медицина узда окугъан тынч болмагъан ишине билебиз барыбыз да. Алай эсе да, таулу кызыккы, билим да ала, аны бла бирге «Лаборатория КДЛ»-де кечиги смечналар ишлеген да этеди. Бу лабораторияга уа кызыл жер-жерлеринден келтирдилен анализдени этерча материалланы.

Кече ишлеп, эрттеликке окугъа барган кыйын болгъанын жашырмай-ма. Алай кюндюз ишлесем, окуума ол тап болмайды, дерслерим жартылай кыалырга тошорикди. Аны себепли кече ишлегенимге, заманн тап юлешсенг, жетиширге да болды. Сора оным бар болса уа, солуган да этеме. Алай бла жангыдан кыруу алмам», - дейди ол кеси уа ушагыбызны кезиунде.

Музыканын энциклопедиясында

Музыка театры артисттерин кыауу.

Жаникаланы Суфьянын жашы Элард алгыз Нальчикде Култура-искусство колледжде хорвое дирижировани бөлүмө узы бла Искусстволаны Шимал-Кавказ кыргызал институтуну режиссура бла кино бөлүмөндө окугъганды. Биогон Кыргыз музыка театра ишлейди.

Жулоуаны Жамалин жаны Жамболат, Саратовда Собинов аты консерваторияны бошоп, КъМР-ни Музыка театрында ишлейди. Ол В. Немирович-Данченкону «Чыгалины» либреттосуна кёре жазылган «Алеко» операсында баш житини арысын жырлагъанды. Дагында Вердини «Травиатасында» баш житиги – Альфред Жермонн, П. Чайковскийн «Иолантасында» – баш жигит, С. Рахманиновун «Алексунада» баш чыгалынды.

КъМР-ни бла Ингуштинин сыйлы артисткасы Гуртуланы Лейла уа «Аршин Мал Аланде», Гольцыхраны, баш ролуну, «Травиата», Виолеттаны, «Севастопольский вальса» Любашаны эм башка спектакльде ойнайды.

КъМР-ни бла Исмайылны кызы Жанна Искусстволаны Шимал-Кавказ кыргызал институтунда Жанатайланы Исмайылны кюльнда окугъганды. Ол 2005 жылдан башлап Музыка театра 2012 жылга дерик солистка болуп тургъан башка романада, классика бек ахчанды Фамсууну, Биогонде Тырыузууну Маданият юйонде вокал-театр студияны таматасыды.

Дагында анда Табуланы Дзукра ишлейди. Ол Саратовда консерваторияны бошоганды. «Алекса» ол Земфираны, «Травиата» – Флора. Башка оюнлагы да тынч кыташыды.

Артисттери алгын тёлосуна, Музыка театра ишлеген биогонни кыауу да республиканы маданият жашауна тийиши юлештерин кышадыла.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Тенгизни сау ёмюрю

Абаданла

Щендого дунияда жюз жыл жашаганын хазна кермезе. Сексен-токъсан жыллыксыла да кеп жокдула. Аланы да асламысы аурудула, арабзага, орамга окуна чыгъалмадыла.

Болсада аланы араларында бардыла тиректери. Къара жумушларын этдиле, нгыгышлагъа да чыгъадыла, озгъан жылланы осперинден кеп халар айтдыла. Тынгылап турсанг а, сейир этерсе эслерине. Сабий заманырандан башлап биогонлюкге дерик кере, эшите, сынап келген заттарын ажаймай айтдыла.

Озгъан шабат кюн аллай биреуге барып ушак этген эдим. Ол Къубадиланы Османнны жаны Тенгизди, Быйыл анга 100 жыл толады.

Тенгиз 1923 жылда Мукуш да тууганды. 1931 жылда школга барганды. Ол заманда сабийлени мектепге сегиз жыларында ала эдиле. Кыскартыла Айдаболланы Азорну юйонде школ кургъганды эдиле да, тёрт классы анда таусушанды.

Алга латин тилде окугъгандыла. Шолуну директору Аталланы Забалакканы жашы Мухажир эди. Отуз алтыны жыл да Кыскартыла Кызыл кирпичден улуу мектеп ишлейди. Сабийлени ары керюредиле. Ол ачылган кюн алайда байрам болгъан эди. Району, тиреде эллени оюнчулары, эллиле да кеп келген эдиле. Кызыланы Билля да анда кюбуз согууп, улуу той этген эди.

Кыскартыла сегиз классны таусушанла Мухолга жюриоп, анда окугъгандыла. Андагы школун биринчи директору орусун киши эди. Андан сора Османланы Хажидауд болганды.

Шолдон сора Тенгиз колхозда ишлегенди. 1938 жылда тамата кырындашын Жанхотун аскерге чакырадыла. Ол фин уруша да кытышханды, ызы бла Улуу Ата журт уруша. Андан да кыйтын, юйорю бла жашап турганды.

– Кёчгюнчюлюкно кезиунде,

де, – деп эсгереди Тенгиз, – кыауун кюн алга элге солдатла келедила. Ала хар аданын кыйда жатханлары окуна билген эдиле. Сегизини марта да учкюрлюк тебериудиле. Кырындашын Мухаммак улуу бычгъан кёргоп эди. Аны уу солдат алгъун, сыйрык кюяды. Арта, поезде мингенде: «Бу сизге керек болукдула», – деп кыйтаргъан эди. Бичаккы анда да журюдук, бери да кыйтаргъан эдик.

Поезд бла Астраханьдан да ётуп, беш-алты кюн баргъандан сора аллай суукъ жерге жетдик, вагонланы тешкилерин быстыра бла бегитип, бир бирге кысылып, жельнырга керюше эдик. Дагында беш-алты кюндөн жылырак жерге жетдик. Ол а Ташкент эди.

Алайда адаманы бир кыаууну тошоредила. Кыялгандарыбызны уа Кыргызга ётдореудиле. Ол заманда сабийлени мектепге сегиз жыларында ала эдиле. Кыскартыла Кызыл кирпичден улуу мектеп ишлейди. Сабийлени ары керюредиле. Ол ачылган кюн алайда байрам болгъан эди. Району, тиреде эллени оюнчулары, эллиле да кеп келген эдиле. Кызыланы Билля да анда кюбуз согууп, улуу той этген эди.

Кыскартыла сегиз классны таусушанла Мухолга жюриоп, анда окугъгандыла. Андагы школун биринчи директору орусун киши эди. Андан сора Османланы Хажидауд болганды.

Шолдон сора Тенгиз колхозда ишлегенди. 1938 жылда тамата кырындашын Жанхотун аскерге чакырадыла. Ол фин уруша да кытышханды, ызы бла Улуу Ата журт уруша. Андан да кыйтын, юйорю бла жашап турганды.

– Кёчгюнчюлюкно кезиунде,

Тенгиз ол кезиледе юйор курайды. Аны байбичеси Чофанланы Шайдады. Аланы тёрт жашлары, бир кызылары болды. Къубадий улану шахтада биргесине кеп тауу жашла ишлегенди. Араларында Башилланы Гапалау, Тюменланы Курумбийн, Шунгарланы Малик эм башкала болгъандыла. Бир бирге билеклик эте, бир бирни кыаты журюгтенди.

Кыргызыда болган жылларын Тенгиз тансыклайды: «Бери кыатырны алпында жылда бир эркин ишлеге да тир кытыша тебиредик, элде бардырылган жумушлагъа да. Бир жыл улуу байрам болды. Ары уа бир узбекти тапкыдан келди. Беш жолу кызы адам аны тебегине гюрен туруп, ол а ортада бугъача кюере. Кыатында бир абадан киши: «Бу мени эгечимден тууды, тутушурга мени юйрегтенде. Алыккы муну хорлагъан адам чыкмагъанды. Жагъашыгыга басынгангызы бармыды?» – деп, кыйтарып-кыйтарып айтады. Бир адам базырмайды. Ол заманда Атабийланы Мухаддин чыгъады. Беллерине бел баула кысып, тутушуп тебериудиле. Кеп керешин ахыранды Мухаддин онгу болуп, узбектин уяны тогъе урады, ол бизге улуу кыууан болгъан эди».

Кёчгюнчюлюкно кыйтанхандан сора Тенгиз юйорю бла Хасанияда орналады. Ара мюлкеде урунуп турганды. Урунууну, тылын да вегеранды. Жакъашыгыга басынгангызы бармыды? – деп, кыйтарып-кыйтарып айтады. Бир адам базырмайды. Ол заманда Атабийланы Мухаддин чыгъады. Беллерине бел баула кысып, тутушуп тебериудиле. Кеп керешин ахыранды Мухаддин онгу болуп, узбектин уяны тогъе урады, ол бизге улуу кыууан болгъан эди».

Жуукъ-тенг да андан озгъан жылланы, адаманы жумушларын халар соруп, кеп сейир затла биледила. Биз да аны бла иги кесек узге этгенбиз, алгыш сезюне да тынгылагъанбыз. Жолубузга тебегиреде уа, тау адетчеда, ашыра орамга дерик чыккъы.

ОСМАНЛАНЫ Хыса.

Айнуу

Сабийле – илмуда

2023 жыл Илмуну эм технополиганы онжылгытына киреди. Январда жите Росседе «Акылбалыккы болмагъанлагы – илмуну эм техниканы юсонден» деген лекция кёрмочле, лекцияла, ушакъла бардырылгандыла. Къабарты-Малкыра да кеп зат этиленди, сёз ючюн, бу кюнде Миллет библиотекада сабийли илмуда жетишимлерине аталгъан тубешу

ан алым сабийлени юсонден лекцияга тынгылагъандыла. Адам ул жаны сау кыада чыгъармачлыккыга тингендилен турды. Январда туугъан Бенджамин Франклин онеки жылдында адам сууда жоюгенден акыларына «кюльпурна» тагыгъанлап тагыгъанга кыагъанды. Арта уа чыйкалгъан шиптикке. Дагында жууукъда, узакъда да иги керюрге болушан кезюлюк

гаршда тишлерин тазалагъан шёкта, суу лыжла – была эм кеп башха затла сабийлени башларына келгенди.

Росседе да озгъан ёмюреде, буюсатта да Фамулу сабийледен толду. Башында айтылгъан комсомонатга тиш шёктаны Дмитрий Резников кургъганды. Валерий Ильин а сокорулга деп гаджетле кыаайла болурга кереклини оналтыжылгында жазгъанды, аланы произвостозга салгъан эдиле мычмай. Былайда энчи чертирге керекди: сабийлени чыгъармачлыккылары кыагытда кыалмай, аланы асламысы бизни харкюнлюк жашауубузда хайыр келтирдила.

Къабарты-Малкыран сабийле да илмуда аталып келди. Сёз ючюн, сабийлыккы Тамирлан Нагоев ракеткага двигательни проект этгенди эм анга патент алганды. Онтёртжыллыккы Кертланы Атир а тенгизледе буз тобиде геёерлени ачылматкылы станцияларны хайыры бла кыялы тинтирге боллугуну юсонден проект этгенди.

Белгиленибизча, чыгъармачлыккыда жыл сан бла байламлы чекле жокдула. Сабийле да, абаданла бла те, дунияны игиге тюрюкдендила. Аланы аузалары адабиятта, музыкада, суратлы искусствода, илмуда, байгытты аны саклауда эшитилгенди турдыла.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият. Суратла авторнула.

Умутландыргъан атламла

Иттиулюк

Биогоннигю жаш тёлубюз – ала миллетбизни тамблагы кюнодуле. Бусугатда башха-башха окугъу юйледе билим ала, усталыкылагы тошуне, арта ол билимгерин иш юсонде хайырлана, жамуагъа буюнган, аныуна кешчючюлук этердила. Тырынуурда ётуп Бусуи-ланы Елена да, ашыра врач болуп, адамлага болушук этер мураддады. Аны юсонден материалны биз Росседе студентчюну кюноне жоралап, биогоннигю номрибизде басмайбыз.

Елена сагынылгъан шахарны бешинчи номери гимназиясын алтын майдалга таусушанды. Бир кыргызалына алгъан баларын да белгилачды. Сёз ючюн, хмигдан ЕГЗ-ден 95 баллга тийиш болганды. Бу предмедтен усталык эмва репетиторлук этген Елена Ашибоковага бла олимпиадалагы хазырлагъан Идрисланы Светланага темалагы англылашынуула халда тошондорелери, экзаменлеге тынгылы жырлагъанлары оюнган эдиле.

Врач усталыкыны уа кызыккы сабийлигинден окуна сайлаганды. Аны тагыгъанла да анга: «Биз сени доктор болуп керюбюз», – деп, аз кере айтмагъандыла. Ана кыарындагы кыаты аургугъанды, анга себеплик аталмагъанына жарый, жанда бу жаны бла билим аллыгына буюнда тошонгенди.

Алай бла гимназияны таусушаннан сора ЕФЗ-деде бийик била алгъанын хайыры бла Москваны А.И. Евдокимов аты кыргызал медицина-стоматология университетин багыш уи факультетин бюджет бөлүмүнө окурга киреди. Ары кыагытыраны элпелеринде олуктаны Рая бла барганды. Окуу юйде алагы кыялы тобегелерин, вузун болушун да

кёргенинен сора Елена башка жерлеге бара турурга да соймегенди, документтерин мында кюльрга излегенди. Алай бла буюндукте университеттин тёртөнчю курсунда билим ала турды.

Медицина узда окугъан тынч болмагъан ишине билебиз барыбыз да. Алай эсе да, таулу кызыккы, билим да ала, аны бла бирге «Лаборатория КДЛ»-де кечиги смечналар ишлеген да этеди. Бу лабораторияга уа кызыл жер-жерлеринден келтирдилен анализдени этерча материалланы.

Кече ишлеп, эрттеликке окугъа барган кыйын болгъанын жашырмай-ма. Алай кюндюз ишлесем, окуума ол тап болмайды, дерслерим жартылай кыалырга тошорикди. Аны себепли кече ишлегенимге, заманн тап юлешсенг, жетиширге да болды. Сора оным бар болса уа, солуган да этеме. Алай бла жангыдан кыруу алмам», - дейди ол кеси уа ушагыбызны кезиунде.

Студент жыллары пандемия болупмагы тошоп, окууу да дистанцион халда бардырылганы ючюн практика жаны бла сынамзы аз болгъанына жарыйды. Аны себепли усталыккы бла байламлы литератарны кеп окугъуу, ишге да асламысына сынамын байкылапдыры ючюн киргенин кесинди.

Ол дагында университеттин кесинде кюльргалган студент илму кружокка кардиология ыз бла байламлы жюриорю. Алай бла уа арта ординатурада бу жаны бла билим алгырганы огеесе башкасын сайлагъамы керек боллугуна тошунеди. Нег дегенде врачла бери саусузланы кеслерин да чакырып, алагы арууларыны, докторла алагы кыялай амалла бла бакъгъанларыны юсонден халар айтдыла.

Андан сора да, Алёна (тенгилери анга алай айтдыла) курюрун хирургия ызы бла байламлы жыйылулары барды. Студентлени анда диагностика кыялай поз салгырга, саусузла бла селеширге, нени кыялай сорурга тийишликисине юйрегелерин жаратады. «Хар заманда да аургуган адамны керсем, дунияда эм ашы да, окууу да врач боллугуна керем. Адамны саусузла, бир бирлерине мени билимим, тынгылы багышу амалларымы юсонден айтса, ашы жыны бла тынсалса оюеме», - дейди.

Школда, вузда да иги окууу, ашылыны санымды. Хирургияны огеесе кардиологияны сайлагъанына алыкыа толушуйлу тошонменг эсе да, ординатурага да Москвада кирип, сынап жыйыштыгына кыйндан сора арта республикабызга кыйтар акылдыла. Алай уллу шахарда ишлерге олга аслам болгъанлыкыга, өз жерин жамуагына болушуп, усталыгын да мында айнытыр мураддады.

МОКЪЛАНЫ Зукура.

Ыспаслау

Жюрекни кыозгагъан такыйкъала

Газетде билдиргенбизге, барзюн В.М.Ковков атлы Кыабарты-Малкъар къырал университетде «Российская газета» сурат алычу корреспонденти Владимир Аносовун «Донбасс-2022» деген сурат кермочю ачылганды. Анга жюзле бла адамла келгенди. Жаш тёлнюно келечирине уа бютюнда кеп эдиле. Аланы араларында бизни бийик билли берген окуучу ийлерибизни тыш къыраллы студенттери да болгандыла. Алагъа кермочю кырагъанла хар суратны да тарыхны иосюнден ингилли тилде хапар айткъанды. Жаш адамла автордан Донбасса, Луганскда, Херсонда да бола тургъан ишлери касириден кеси бергичине хапар айттырды да тилегенде, кеп сорула бергенди.

– Анда март айдан бер бардырамы ишми. Аскерчилерби къаларын, жанларын алмай къуллук этмедиле. Ала жуукъ заманда хорлам бла юйлерине къайтырларына барыбыз да ийнамабыз. Бу кермочю а мен юню этгенден, ёсеп келген жаш тёлнюно патриот ниетде юйретмеге себёллик этер деп ишанам. Нек дегенде бу суратла Украинада бола тургъан ишлери керти шагатларыдыла. Алдыргъан суратларымы кесми керзюплогъу уа бек аз мында болганын белгилерге сюеме, – дегенди Владимир Аносов.

– Аламат кермочю. Кеп затны иосюнден сагъыш этдиреди. Хар суратла къарай, жюрегин къалдырмай къыйрайды. Махмуд Бараха, КъМкъУ-ну медицина факультетини тёртюнюо курсуну студенти: – Бизде, Сирияда да, барганды къазауат, сиз аны билесиз. Уруш, ол сёзсюз, адамгъа кереклик зат тюрлюйдю, кеп къыйынлык, ослулу да келтиредиле. Бу кермочю суратлагъа жюрегин къыйналмай къарар онг жокуду. Хар бири да керти хапар айтды. Автор, къоркъмай, уруш къазауаты барганы жерледен былай суратла этгени ючюн сау болгун. Бу сурат кермочюге къаргъан онг тапкъанды ючюн да окуучу юнюно онуючуларына ыспас этеме.

ХОПЛАНЫ Марзип. СУРАТДА: тыш къыраллы студент кермочюде суратлагъа улу эс буруп кырагъандыла.

Эсгертиу

Тёзюмлюкню бла ётгюрлюкню юлгюсю

1944 жылы 27 январьда Ленинград немисли аскерни къуршундан эркин этлгенди. Анга жоралангъан Россияни хар къалайында да «Блокадалы ётмек» деген битероссий акция бардырылды. Аны мурагы – ол къыйын заманда Ленинград жагъаванлы эмда шахарны эркин этгени кишиликлерине баш урууду, жыйырмагъа ёмрюно кейосёз кезилеринден биринде ачанд, суукъанды къырылгъан адамланы эсге тошорюуду, ленинградчылары тёзюмлюклерине бла ётгюрлюклерине ётмекликни кыозгъауду.

Акцияны белгиси – 125 грамм тартах ётмек кескиди. Ма ол заманда адамгъа бир кюнге алай бир жегенди. Анга жоралангъан ишлени кезиюунда Хорламны волонтерлары тарых шартла бла материалла юлеширкидиле, «блочкадалы ётмекчиле» берлидиле. Андан сорда, Ленинградны, анда болгъан ишлени иослеринден къыска метрлап фильм кергюзюлдю. Жаш адамла патриот жырлары айтырдыла, назмула окуруджудыла эмда Лилу Ата журт урушун кезиюунда ёлген аскерчилерни эсгертмелерине голле салыкъдыла.

Акция 27 январьда Нальчикде соллу паркны Лермонтов атлы орамдан кирген къыялтыра 12:00 сагат да башлангыркъды. Аны Хорламны волонтерлары, республикада «Жаш тёлю ара», Россияни сабилерини бли жа жаш тёлсюно «Движение первых» деген къымылдулары КъМР-ни Жаш тёлсюно ишлери жагы бла министрствосуну себёллиги бла къурайдыла.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзип.

Ангыпатыу

Хыйлачылагъа кесигизни алдатмагъыз

РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де следствие управленисы республиканы жамауатын хыйлачылыкпадан сакъ болурга чакырады. Хар кюнден да право нызамны сакълауу оргналагъа, ол санда Следствие комитетге да, инсала, телефон бла аламы алдап, ахакарлы урлагъан кезиюунде иосперинден билдиреди. Тимпуленден ачыкланганыча, аманыкчыла жагы амалла къурайдыла, кюнден-кюнге бютюнда уста боладыла. Адамланы алдап, аха къюлю болур ючюн хыйлачыла информация технологияланы, компьютер программаланы кайтырлачыды, торлюо торлюо къырал органы бла банканы халган документтерин хазырлайдыла.

буриркуну бермейдиле. Ол законсуз излемди. Сизге право нызамны сакълауула аманыкчыны ачыкларга болшур ючюн ахаңы ала билдирген банк картагъа ётюрююрге керекди неда ахагъагъаны урлаула юрешедиле, аны къоркъусу «сизге ашыргъа тийишлди деселе, ол хыйлачылыкды. Быллай шартланы иосюнден право нызамны сакълауула билдирдирге керекди.

Аны бла байламлы следователь жамауаты сакъ болурга чакырадыла. Аманыкчылыны ётюрююклерине тутулма ючюн а ала асламында хыйрылган мадарланы эсге саладыла. Аманыкчылы телефон номери алышындурчу системаны хазырлайдыла. Бу кезиюде уа сизни телефонгана къыска заманын ичинде бир неча кер селешеди – хар жол да башха номерден. Алай бла уа телефонда жалган номерле керююнерди.

Аманлыкчыла хыйланган энтта бир амал. Буукъычла следователь неда къырал органы къуллукчусу болганын билдиреди. Кесине ийнандыр ючюн а жалган документтени электрон почтагъа неда мессенджерге ашырды. Ызы бла уа торлюо-торлюо сылтаула къырап, ахаңы ол билдирген картагъа ашыргъа кереклисин айтды. Бирде бютюнда къоркъутур ючюн адамны жагъаган жерин да айтдыла. Алай бу шартланы уа Интернетде билген кезиюн тюрлюйдю.

Быллай ишлени номерлени керюсиз, алгъа жууат бирде келтирген ара ёлеширге жарамайды. Банкны, къырал органы иши бла байламлы сорула бар эселе, аланы сайтаранда белгиленген телефон номерге ёлеширге тийишлди. Андан сорда да, хыйлачыла торлюо-торлюо сылтаулары айтып, право нызамны сакълауу оргналагъа келдирге керексиз деп къоркъутуудыла. Торлюо-торлюо сие эсизге а, ахаңы ала билдирген банк номерлеге ётюрююрге болгун айтадыла.

РФ-ни СК-сыны къуллукчулары, башха право нызамны сакълауучула да соруу бардырды, следствие жумушла топургъа керек болса, адамны повестка бла чакырадыла. Торлюо-торлюо шартланы да суралайдыла. Банк картаны, анда болгъан ахаңы, аны тарихлерин да соралайдыла.

УФСБ

Тутмакъда турлукъдула

РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Управленисыны къуллукчулары ичишле оргналыны келесери бла бирге наркотикиле законсуз сатыу алыула къажу мадарланы топурут, республикагъа унуу келтирген тыш къыраллы аманлыкчы ишлерин тыйгъандыла. Аладан 98,04 грамм герон сыйырлыгъанды, деп билдиргендиз бизге ведомствону пресс-службасында.

Къырал чек

Жалган паспортла

«Азимут» авиакомпания законлагъа буукъычла этип, инсанланы къыралны чегинден ётюрююрге умут этгенлери ючюн 120 минг сом тазир тёлерики.

РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Чеки управленисыны къуллукчулары «Минеральные Воды» халкыла арлы аэропортта Россияни чегинден ётерге эркинлик берген документи болмагъан инсанланы ачыклагъандыла. Аланы паспортларыны чапыркълары жетмегенди, деп билдиргендиз бизге ведомствону пресс-службасында. Ала административе жуулапа тартылгандыла.

Россойли эм халкыла арлы законлагъа тийишлликде, адамланы савметле бла юрютюула бла корешген компания инсанланы битен тийишли документи болууларын тийтирге борунду, ол санда къыралны чегинден ётерге эркинлик да. Алай «Азимут» компания законланы бузганды. Аны бла байламлы фирмагъа РФ-ни Административе буукъычларына кодексини 18,14-чо статьясыны 1-чи кесюине кёре терслеу амалыла ачыгъандыла.

Прокуратура

Казна ахаңны къымгъанды

Республиканы прокуратурасы къырал учрежденияладан бирини бухгалтерине бюджет ахаңны урлагъаны ючюн ачылгъан уголовый ишени содню къараууна бергенди. Ол РФ-ни УК-сыны 159-чу статьясыны 3-чо кесюине кёре терсленгенди (хыйлачылык, кесени кырттыуу буютучулук, кеп санда мюк урлау саны ючюн). Аны юсюнден бизге надзор ведомствону пресс-службасындан билдиргенди.

ТОКЪЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Ёрлеу

Къарууларын сынагъандыла

Кеп болмай Орус география обществону «Альтар» жаш тёлю клубну башламчылыгы бла Нарт улу тауа къюрюлу болганды. Аны бийиклиги 999 метрге жетеди.

Арт кезиюде уа бу маршрут жолоучулукгъа жауу атланган къуаумла аслам сайлап тебирегенди. Кириуванлы бла Нарт улучу башларында 1942 жылда Нальчикни тийри ашдырды 37-чи аскер дивизионе бла уруу бардырганды. Мамыр жашуа тохтадырылгандан сор уа, туристе бу тийредиле окыла бла гильзаа табыл тургъанды.

Турзм

Жолоучулары ашыра айланганла билимлерин ёсдорлюкдюле

Белгилисича, 2023 жылы 1 июлдан башлап, туристе бла ишлеген экскурсиондыла, инструкторла эм гилде тийишли аттестацияны ётгенлери юсюнден шагъатлык къагъытсыз ол жумушланы бердиурдырга эркин болуук тюрлюйдю.

Ризм министрствосундан. Аладан биринчиси РФ-ни Альпийинде федерациясыды. Экинчиси «Россой Федерацияны Президентинде халкъ молнюо бла къырал къуллукчу россеий академиясы» бийик билим бердиурга федерал къырал бюджет учрежденияды. Ючюнчюсю уа «Камчатканы Витус Беринг аты къырал университети».

БЕППАЙЛАНЫ Азгоруны жашы Муталипе къарындашы **БЕППАЙЛАНЫ** Азгоруны жашы Хусей дунисан алышканы бла байламлы углу бушуу этип, къагъыт сёз береди.

«Заман» газетни редакциясыны ишклери.

«Заман» газетни редакциясы коллектив Исустволаны Шимал-Кавказ къырал институтуну илму жагы бла проректору профессор **ФЕДНИЛАНЫ** Салихни жашы **Фуада** анасы – филология илмуланы доктору, КъМкъУ-ну орус литература кафедрасыны профессору – **ФЕДНИЛАНЫ** Тамара Емельяновна ёлгенине бушу этгенин билдирип, къагъыт сёз береди.

Тюрленилеу

Маллагъа эн салыу

«Ветеринарияны юсюнден» федерал законгана байыл биринчи сентябрде торленуле кийрилдиликде. Алагъа керге энди маллагъа эн салыу борлуу болуучулук арла ёлеширге керек болган ишле саналлыкды. Ол а 2024 жылда март айда кюч алыкъды. Ары дери уа Эл мюлк министерство малланы къайсы тюрлюлерине эн салныргыны белгили эттериди, дегенди Шимал Кавказды регионна къарай ветеринар лабораториясынын Фатимы-Малкъарды ёлёмюнде.

къанатылагы, къюнлагъа, бал чибиленге окуна салырга тошерики. Чибилене алаңдан айтында, ол биз билген алай эн болмаздыгы. Кеп баямды – аланы къуамларын эсгете салырга керек болукду. Белгилери маданий эмда той-оюн жумушлада хыйралынган жануарлада да болукду. Аланы эмда тувар малланы, атланы, төвенине, сора дагында приютада кечинген хайууранланы жер биринде да энни эн болурга керекди. Тонгузланы, къойланы, эчкилене, тауыклары, багълшланы, гюглишлени эмда бал чибилене уа къуамлагъа ёлбюп алай белгилеридиле, эсгете да алай саллыкыдыла.

Тышандан келтирилген малланы карточкаларында ала Россияны къайсы кой жетгенлери да тошорлюкдюле.

Экспортте оюн эттенерича, бу система эл мюлкде статистиканы тийишидирге, аш-азыкъ сырьё беллюмде къоркъусузукучу кючлендирге да себёллик эттериди. Малны тугъан юнөнден башлап, сююкган юнөнде дери информация, ол санда не бла багъылганы, анга къайлай къаралганы да ачыкъ болукду. Ол а качествену илгендирге келлендикли, деп ишандыла бу торленуилени жарашдырлана.

УЧРЕДИТЕЛЕСИ: КЪАБАРТЫ-МАЛЪКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛВЕСТВОСУ

Table with contact information for the newspaper. Includes sections for 'Bash redaktor', 'Redaktsiya', 'Telefona', 'Redaksiya Be-Tomleri', 'Redaksiya avtorlary', 'Gazetni basmaghaly', 'Gazetni islerisne tapsharyu', 'Gazetni roshnagha satyru', and 'Nomerde grafiqne kere'. Each section contains specific contact details like phone numbers, addresses, and email addresses.